

EUROPEES PARLEMENT

2009 - 2014

Commissie werkgelegenheid en sociale zaken

2012/2234(INI)

19.11.2012

ONTWERPVERSLAG

over een agenda voor adequate, veilige en duurzame pensioenen
(2012/2234(INI))

Commissie werkgelegenheid en sociale zaken

Rapporteur: Ria Oomen-Ruijten

Rapporteur voor advies (*):
Thomas Mann, Commissie economische en monetaire zaken

(*) Procedure met medeverantwoordelijke commissies – Artikel 50 van het
Reglement

INHOUD

	Blz.
ONTWERPRESOLUTIE VAN HET EUROPEES PARLEMENT	3
TOELICHTING	10

ONTWERPRESOLUTIE VAN HET EUROPEES PARLEMENT

over een agenda voor adequate, veilige en duurzame pensioenen (2012/2234(INI))

Het Europees Parlement,

- gezien de mededeling van de Commissie van 7 juli 2010 getiteld "Groenboek – naar adequate, houdbare en zekere Europese pensioenstelsels" (COM(2010)0365) en zijn resolutie van 3 februari 2011 daarover¹,
  - gezien de mededeling van de Commissie van 16 februari 2012 getiteld "Witboek – Een agenda voor adequate, veilige en duurzame pensioenen" (COM(2012)0055),
  - gezien het verslag van het Europees Economisch en Sociaal Comité over de mededeling van de Commissie van 16 februari 2012 getiteld "Witboek – Een agenda voor adequate, veilige en duurzame pensioenen"²,
  - gezien het gezamenlijke verslag van het Directoraat-generaal Werkgelegenheid, Sociale Zaken en Inclusie van de Europese Commissie en het Comité sociale bescherming over de toereikendheid van de pensioenen in de Europese Unie 2010-2050 ("2012 Adequacy Report"),
  - gezien het gezamenlijke verslag van het Directoraat-generaal Economische en Financiële Zaken van de Europese Commissie en het Comité economisch beleid getiteld "The 2012 Ageing Report: Economic and budgetary projections for the 27 EU Member States (2010-2060)"³,
  - gezien de mededeling van de Commissie van 23 november 2011 getiteld "Jaarlijkse groeianalyse 2012" (COM(2011)0815) en zijn resolutie van 31 januari 2012 daarover⁴,
  - gezien Besluit 2010/707/EU van de Raad van 21 oktober 2010 betreffende de richtsnoeren voor het werkgelegenheidsbeleid van de lidstaten⁵,
  - gezien het verslag van de Commissie werkgelegenheid en sociale zaken en de adviezen van de Commissie economische en monetaire zaken, de Commissie industrie, onderzoek en energie, de Commissie interne markt en consumentenbescherming en de Commissie rechten van de vrouw en gendergelijkheid (A7-0000/2012),
  - gezien artikel 48 van zijn Reglement,
- A. overwegende dat het Parlement in zijn verslag over het Groenboek van de Commissie uit 2010 getiteld "Naar adequate, houdbare en zekere Europese pensioenstelsels" o.a. op het

¹ Aangenomen teksten, P7_TA(2011)0058.

² EESC/SOC/457, 12 juli 2012.

³ ISBN 978-92-79-22850-6.

⁴ Aangenomen teksten, P7_TA(2012)0047.

⁵ PB L 308 van 24.11.2010, blz. 46.

volgende heeft gewezen:

- de enorme omvang van de uitdaging die een vergrijzende bevolking voor de pensioenen betekent en die nog sterk wordt vergroot door de financiële en economische crisis;
- het belang van een "holistische benadering" om de pensioenproblematiek op geïntegreerde wijze aan te pakken in de bredere context van het werkgelegenheidsbeleid, het sociaal beleid, het macro-economisch beleid en het beleid inzake de financiële markt;
- de cruciale afhankelijkheid tussen de uitkering van adequate, houdbare en zekere pensioenen en het verwezenlijken van een hogere arbeidsparticipatiegraad, een hogere productiviteit en een grotere economische groei;
- de morele verplichting voor de lidstaten om overheidspensioenen (eerste pijler) te garanderen – waar nodig aangevuld met minimuminkomensvoorzieningen – om alle burgers van een behoorlijk inkomen boven de armoedegrens te verzekeren;
- dat het van belang is genderongelijkheid bij de pensioenen te voorkomen, die een gevolg is van de onevenwichtige wijze waarop mannen en vrouwen meedoen aan het combineren van werk en zorg;
- dat moet worden overwogen de wettelijke pensioengerechtigde leeftijd te koppelen aan de levensverwachting en dat tegelijkertijd werknemers in staat moeten worden gesteld in goede gezondheid langer door te werken om hun loopbaan te verlengen tot de wettelijke pensioengerechtigde leeftijd;
- dat er duidelijke verschillen bestaan tussen de pensioenstelsels in de lidstaten (bijv. wat financiering, omvang van de solidariteit, governancestructuur en type aanspraak betreft) en dat daarom de lidstaten, met volledige inachtneming van het subsidiariteitsbeginsel, de volledige verantwoordelijkheid voor de inrichting van hun pensioenstelsels moeten behouden;
- dat het van belang is de publieke pensioen- en leeftijdgebonden uitgaven openbaar te maken en daarmee rekening te houden bij berekeningen inzake de houdbaarheid van de overheidsfinanciën van de lidstaten op de lange termijn, om een eerlijke verdeling van de lasten tussen de generaties te waarborgen;
- dat aan alle werknemers dezelfde toegang tot collectieve pensioenregelingen in hun bedrijf of sector moet worden geboden en dat het nodig is de burgers beter over hun verworven pensioenrechten te informeren;
- dat het van belang is dat de lidstaten concrete stappen ondernemen met het oog op de uitvoering van de EU 2020-strategie, aangezien verhoging van de participatiegraad, de productiviteit en de inclusieve economische groei onontbeerlijk is om adequate, houdbare pensioenen te realiseren;
- dat de EU-wetgeving de ontwikkeling van collectieve bedrijfspensioenregelingen moet

bevorderen;

- B. overwegende dat de ergste financiële en economische crisis in decennia is omgeslagen in een acute staatsschuldencrisis die het pensioeninkomen van miljoenen EU-burgers ernstig heeft aangetast;
- C. overwegende dat de eerste cohort van de zogeheten babyboomgeneratie de pensioengerechtigde leeftijd heeft bereikt, waardoor de demografische uitdaging niet langer in de toekomst ligt, maar een realiteit van nu is, en het aantal 60-plussers met meer dan 2 miljoen per jaar zal toenemen, twee maal zoveel als in voorgaande decennia;
- D. overwegende dat, nog afgezien van de economische crisis, op grond van de demografische en productiviteitstrends voor de lange termijn voor Europa moet worden uitgegaan van een economisch scenario met geringe groei, waarbij de groeipercentages aanzienlijk geringer zullen uitvallen dan in voorgaande decennia;
- E. overwegende dat de via een omslagstelsel gefinancierde pensioenregelingen (pay-as-you-go-stelsels) onder de toenemende werkloosheid te lijden hebben, terwijl de kapitaaldeckingsstelsels te kampen hebben met tegenvallende rendementen op de financiële markten;
- F. overwegende dat de pensioenstelsels een centraal onderdeel van het Europese sociale model vormen en oudere mensen een behoorlijk levenspeil garanderen;

Inleiding

1. betreurt de verlaging van de pensioenuitkeringen in veel lidstaten als gevolg van de sterke verscherping van de financiële en economische crisis; betreurt de forse bezuinigingen in de lidstaten die het hardst door de crisis zijn getroffen, waardoor veel gepensioneerden de armoede zijn ingedreven of een armoederisico lopen;
2. wijst op de waarschijnlijkheid van een lange periode met geringe economische groei, die de lidstaten ertoe zal dwingen onder moeilijke omstandigheden hun begroting te consolideren en hun economie te hervormen; onderschrijft daarom de door de Commissie in het Witboek geuite opvatting dat men aanvullende pensioenvoorzieningen zal moeten opbouwen via een bedrijfspensioen en, zo mogelijk, via particulier pensioensparen;
3. onderstreept dat pensioenen uit de eerste pijler voor gepensioneerden de belangrijkste bron van inkomsten blijven; verzoekt de lidstaten hervormingen door te voeren in hun eerstepijlerstelsels en de premiejaren aan te passen aan de veranderende verhouding tussen gepensioneerden en actieve bevolking, mede om te voorkomen dat de kosten van de overheidspensioenen andere belangrijke overheidsuitgaven onmogelijk maken; verzoekt de lidstaten ervoor te zorgen dat de pensioenen uit de eerste pijler – zo nodig aangevuld met minimuminkomensvoorzieningen – een behoorlijk minimuminkomen opleveren;
4. stelt vast dat door de crisis de kwetsbaarheid aan het licht is gekomen van zowel de pensioenregelingen met kapitaaldekking als de pay-as-you-go-stelsels; beveelt aan de pensioenstelsels op meerdere pijlers te baseren, ten minste bestaande uit:

- i. een eerste pijler met een uit overheidsmiddelen gefinancierd behoorlijk minimumpensioen;
- ii. een tweede pijler met een werkgerelateerd, verplicht collectief pensioen met kapitaaldekking, bij voorkeur beheerd door de (sectoriële) sociale partners;
- iii. een derde pijler met een individueel pensioen op basis van particulier sparen;

verzoekt de lidstaten de invoering van een dergelijke regeling of iets vergelijkbaars te overwegen, waar deze nog niet bestaat; verzoekt de Commissie ervoor te zorgen dat de bestaande of toekomstige regelgeving op het gebied van pensioenen bevorderlijk is voor op meerdere pijlers rustende pensioenstelsels;

5. erkent het belang van pensioenfondsen als grote, betrouwbare langetermijninvesteerders in de EU-economie; onderstreept hun betekenis voor het halen van de hoofdoelen van de Europa 2020-strategie op het gebied van economische groei, meer en betere banen en de totstandbrenging van een op sociale integratie gerichte samenleving; dringt er bij de Commissie op aan het beleggingspotentieel van de pensioenfondsen niet in gevaar te brengen wanneer zij EU-regelgeving invoert of wijzigt, met name bij de herziening van de richtlijn over de activiteiten van en het toezicht op de bedrijfspensioenfondsen;
6. is van mening dat het, om tot een integrale oplossing van de pensioenproblematiek te komen, rekening houdend met de noodzaak van langer doorwerken, van een aanpassing van de arbeidsvoorwaarden en van permanente bijscholing om mensen in staat te stellen langer door te werken, van het grootste belang is dat regeringen en sociale partners een consensus bereiken;
7. is verheugd over de centrale voorstellen in het Witboek, namelijk dat de nadruk moet liggen op het evenwicht tussen arbeidsleven en pensioentijd, de ontwikkeling van aanvullende bedrijfspensioenen en individueel pensioensparen alsmede de verbetering van de instrumenten van de EU voor het toezicht op de pensioenen;

Verhoging van de arbeidsparticipatie en evenwicht tussen arbeidsleven en pensioentijd

8. onderstreept dat het doorvoeren van structurele hervormingen waardoor mensen meer en langer kunnen werken, het enige bruikbare middel is om de belastinginkomsten en de sociale en pensioenpremies te genereren die nodig zijn om de begroting van de lidstaten te consolideren en adequate, zekere en houdbare pensioenstelsels te financieren; wijst op het risico dat bij deeltijdwerk slechts gedeeltelijke pensioenrechten worden opgebouwd; verzoekt de lidstaten middelen opzij te zetten om de oplopende kosten die de pensioneringen voor de overheid veroorzaken, op te vangen;
9. onderstreept dat de druk op de nationale begrotingen en pensioenstelsels als gevolg van de demografische ontwikkelingen versneld toeneemt, nu de eerste cohorten van de "babyboomgeneratie" met pensioen gaan; neemt nota van de ongelijke vorderingen en ambitieniveaus in de lidstaten bij het uitstippelen en doorvoeren van structurele hervormingen die tot doel hebben de werkgelegenheid te vergroten, regelingen voor vervroegde uittreding te beëindigen en zowel de wettelijke als de daadwerkelijke pensioenleeftijd duurzaam te laten aansluiten bij de stijging van de levensverwachting;

benadrukt dat lidstaten die nu geen geleidelijke hervormingen doorvoeren, later wellicht in een scenario terechtkomen waarin zij hervormingen moeten doorvoeren in de vorm van een shocktherapie met ingrijpende maatschappelijke gevolgen;

10. herhaalt het verzoek om een nauwe koppeling tussen pensioenuitkeringen enerzijds en arbeidsjaren en premieafdrachten anderzijds ("actuariële eerlijkheid"), om te garanderen dat werknemers die meer en langer werken, van een beter pensioen profiteren; beveelt aan dat de lidstaten, in overleg met de sociale partners, toestaan dat individuele werknemers vrijwillig tot na de wettelijke pensioengerechtigde leeftijd doorwerken, omdat een verlenging van de premieafdrachtperiode met een gelijktijdige verkorting van de periode van uitkeringsgerechtigheid werknemers erbij kan helpen een eventuele pensioenkloof in hoog tempo te verkleinen;
11. onderstreept dat empirisch is aangetoond dat de aanname die ten grondslag ligt aan regelingen voor vervroegde uittreding, in het kader waarvan oudere werknemers vervroegd met pensioen kunnen gaan om banen voor jongeren vrij te maken, onjuist is, want de lidstaten met de hoogste arbeidsparticipatie onder jongeren zijn gemiddeld ook de landen met de hoogste arbeidsparticipatie onder oudere werknemers;
12. verzoekt de sociale partners voor een levensloopbenadering te kiezen bij het beheer van menselijke hulpbronnen en de arbeidsplekken aan te passen; verzoekt de werkgevers om programma's op te zetten die werknemers in staat stellen langer door te werken; verzoekt de werknemers actief gebruik te maken van de beschikbare opleidingsmogelijkheden en zich in alle stadia van hun arbeidsleven fit te houden voor de arbeidsmarkt;
13. dringt bij de lidstaten aan op stevige maatregelen om invulling te geven aan de ambities die zijn geformuleerd in het EU-Pact voor gendergelijkheid (2011-2020), waarbij de nadruk ligt op het wegnemen van ongelijkheden en het bestrijden van segregatie tussen mannen en vrouwen en op het bevorderen van een beter evenwicht tussen werk en gezin voor vrouwen en mannen; onderstreept dat deze doelstellingen van centrale betekenis zijn om de arbeidsparticipatie onder vrouwen te vergroten en de armoede onder werkende en oudere vrouwen te bestrijden;

Ontwikkeling van aanvullende particuliere pensioenspaarregelingen

14. is verheugd over de oproep in het Witboek om aanvullende bedrijfspensioenen met kapitaaldekking en particuliere spaarregelingen te ontwikkelen; onderstreept evenwel dat de Commissie er beter aan zou doen *collectieve* verplichte bedrijfspensioenregelingen aan te bevelen, aangezien collectieve pensioenregelingen (binnen de tweede pijler) – gewoonlijk beheerd door de (sectoriële) sociale partners – ruimte bieden voor solidariteit binnen en tussen de generaties, hetgeen bij individuele regelingen niet het geval is; onderstreept dat ondanks de crisis nu al begonnen moet worden met het opzetten van aanvullende bedrijfspensioenstelsels;
15. benadrukt de geringe exploitatiekosten van (sectoriële) collectieve bedrijfspensioenregelingen zonder winstoogmerk in vergelijking met individuele pensioenspaarregelingen; onderstreept het belang van geringe exploitatiekosten, aangezien zelfs beperkte kostenverlagingen tot aanzienlijk hogere pensioenen kunnen leiden;

16. dringt er bij de lidstaten en de sociale partners op aan de burgers goed in te lichten over hun opgebouwde pensioenrechten en hen zodanig bewust te maken en op te voeden dat zij met kennis van zaken een besluit kunnen nemen over de vraag of zij in de toekomst extra willen sparen voor hun pensioen; verzoekt de lidstaten strenge openbaarmakingsvoorschriften op te stellen en te handhaven met betrekking tot de exploitatiekosten en –risico's en het rendement op beleggingen van de pensioenfondsen die in hun rechtsgebied actief zijn;
17. betreurt de grote verschillen in kenmerken en resultaten tussen de bedrijfspensioenregelingen in de lidstaten met betrekking tot toegang, solidariteit, kosteneffectiviteit, risico's en rendement; is verheugd over het voornemen van de Commissie om in nauw overleg met de lidstaten, de sociale partners, de pensioenbranche en andere belanghebbenden, een code van goede praktijken voor bedrijfspensioenregelingen te ontwikkelen;
18. steunt de Commissie in haar voornemen om EU-middelen – met name via het Europees Sociaal Fonds – te blijven uittrekken voor de ondersteuning van projecten voor actief en gezond ouder worden op de werkplek, en via het communautaire programma voor werkgelegenheid en maatschappelijke solidariteit (Progress) en het programma voor maatschappelijke verandering en innovatie (PSCI) financiële en praktische steun te verlenen aan lidstaten en sociale partners die de geleidelijke invoering van kosteneffectieve aanvullende pensioenregelingen overwegen;

Pensioenen van mobiele werknemers

19. erkent de grote heterogeniteit van de pensioenregelingen in de EU, maar onderstreept dat het voor werknemers die binnen of buiten hun lidstaat van baan veranderen, van belang is dat zij niet in hun mobiliteit worden belemmerd door zorgen over de verwerving of het behoud van bedrijfspensioenrechten; steunt de door de Commissie bepleite benadering om zich erop te richten dat de verwerving en het behoud van pensioenrechten worden beschermd, om zo te bereiken dat de slapende pensioenrechten van mobiele werknemers op dezelfde wijze worden behandeld als die van actieve deelnemers en van gepensioneerden; is van mening dat de mobiliteit op de arbeidsmarkt wordt belemmerd door lange inlegperiodes en verzoekt de lidstaten deze te bekorten;
20. neemt kennis van het voorstel van de Commissie om onderzoek te doen naar mogelijke verbindingen tussen Verordening (EG) nr. 883/2004 betreffende de coördinatie van de socialezekerheidsstelsels en "bepaalde" bedrijfspensioenregelingen; wijst op de praktische moeilijkheden die zich hebben voorgedaan bij de toepassing van deze verordening op de 27 duidelijk uiteenlopende socialezekerheidsstelsels van de lidstaten; wijst erop dat toepassing van de coördinatiebenadering op de tienduizenden zeer verschillende pensioenregelingen die in de lidstaten worden gehanteerd, een complexe zaak is, en betwijfelt daarom of het praktisch mogelijk is een dergelijke benadering op het gebied van pensioenen toe te passen;
21. verzoekt de Commissie en de lidstaten ambitieus toe te werken naar de oprichting en instandhouding van trackingdiensten die de burgers in staat stellen hun werk- en niet-werkgerelateerde pensioenrechten te volgen en daardoor tijdig en met verstand van zaken een besluit te nemen over een aanvullende individuele pensioenspaarregeling (binnen de

derde pijler); dringt aan op coördinatie op EU-niveau om een adequate compatibiliteit van de nationale trackingdiensten te garanderen; is ingenomen met het proefproject van de Commissie ter zake;

22. plaatst vraagtekens bij de noodzaak van een EU-pensioenfonds voor onderzoekers;
23. verzoekt zijn Voorzitter deze resolutie te doen toekomen aan de Raad en de Commissie.

TOELICHTING

Toelichting

Algemeen

In alle landen van de EU staan pensioenen onder druk. Overheden in de Eurozone bezuinigen om te voldoen aan het Stabiliteits- en Groeipact (SGP) door uitgaven en inkomsten in evenwicht te brengen of worden gedwongen tot forse ingrepen om de te hoge tekorten terug te brengen. Bovendien is in alle lidstaten sprake van een "verzilverende" samenleving. De levensverwachting in Europa is divers, maar overal stijgend. Het aantal langer levende en gezonde pensioengerechtigden stijgt. De beroepsbevolking krimpt. Geboortecijfers nemen af en jongeren studeren langer en komen later op de arbeidsmarkt. De arbeidsparticipatie van 60+-ers is in Europa ronduit te laag. Bovendien ligt het risico op de loer dat door de crisis, de roep om vervroegd uittreden, vóór de wettelijke pensioenleeftijd, opnieuw zal klinken. De solidariteit tussen de generaties waarbij jong en werkend zorgt voor betaling van pensioenen, kan niet verder opgerekt worden. Landen met een pay-as-you-go systeem, waar de pensioenen uit de lopende begroting worden betaald, hebben vooral te kampen met de financiering van adequate pensioenen.

Door de crisis is er, wel in mindere mate, ook druk op zogenaamde 2e pijler-systemen: collectieve voorzieningen, waarbij gespaard wordt voor de oudedag. Omdat het renteniveau voor de komende tijd laag moet worden ingeschat en het in het bedrijfsleven geïnvesteerd vermogen door de crisis onder de verwachtingen rendeert, zijn ook hier ingrepen te verwachten. Waar het voor deze 2e pijler-systemen vroeger normaal was om een defined benefit te garanderen, zien we nu meer en meer defined contribution systemen of een mix daarvan.

De Europese agenda voor adequate, veilige en duurzame pensioenen, voor zowel jong als oud, zoals in het Witboek gepresenteerd, is een uitstekend instrument om de discussie op gang te brengen en daarna via m.n."soft law", maar ook wetgeving waar nodig, hervormingen te realiseren. In gezamenlijkheid, met erkenning en behoud van de verantwoordelijkheid van lidstaten en sociale partners, moeten we nu bouwen aan systemen die adequaat, veilig en duurzaam zijn. Maar die ook bijdragen aan meer mobiliteit op de arbeidsmarkt en vrij verkeer, systemen die oplossingen bieden voor vandaag en morgen.

Demografie

De demografische ontwikkelingen nopen tot zorg en ook tot vreugde; we leven immers steeds langer. Enkele gegevens die dit kunnen illustreren:

- De populatie zal gedomineerd worden door 55-plussers (36,5%, 2010);
- De levensverwachting blijft stijgen: voor mannen van 76,7 jaar (2010) naar 78,6 jaar (2020), voor vrouwen van 82,5 jaar (2010) naar 84 jaar (2020);
- Het geboortecijfer in de EU blijft laag (1,6);
- Het aantal mensen boven 65 jaar neemt toe van 16% in 2010 naar 19,1% van de bevolking in 2020;
- De gemiddelde leeftijd waarop mensen stoppen met werken in de EU ligt in 2010 op 61,4 jaar;

- In 2008 waren er 4 personen voor 1 gepensioneerde actief op de arbeidsmarkt. In 2060 is er 1 gepensioneerde op 2 werkenden;
- De arbeidsparticipatie van 55+-ers is gemiddeld 46,3% in 2010.

Deze ontwikkelingen zijn in de hele EU waar te nemen, waarbij er wel verschillen zijn. De levensverwachting in Roemenië bijvoorbeeld ligt op 70 jaar (mannen) en 77,5 jaar (vrouwen) en in de Benelux op 77,9 jaar (mannen) en 82,7 jaar (vrouwen). Ook de arbeidsparticipatie van 55-plussers is zeer divers. In Zweden 73,9%, Denemarken 61,1%, Nederland 56%, Spanje 50,8% en in België 39,1%. Hoe we het ook wenden of keren, er moeten meer mensen langer aan het werk. Dat moet gebeuren door het verhogen van de pensioenleeftijd, op lidstaatniveau, met een koppeling aan de levensverwachting. Onderbelicht is de lage arbeidsparticipatie van met name 50-plussers, mensen die aan de kant staan, mensen die moeten en ook willen werken. Een gericht beleid tot herinpassing moet intens gevoerd worden. We kunnen een voorbeeld nemen aan landen waar met een sterk flankerend beleid de arbeidsparticipatie fors gestegen is. Conclusie: meer en langer werken.

Verantwoordelijkheden

De rapporteur realiseert zich ten volle dat pensioensystemen in Europa sterk verschillen. Ook zijn in veel lidstaten al hervormingen doorgevoerd om de pensioenen betaalbaar te houden. Maar meer is nodig om de "verzilvering" van de samenleving het hoofd te bieden.

Welk systeem ook gekozen wordt, meer mensen aan het werk, maar ook reserveren en sparen voor de oudedag zijn noodzakelijk.

In Europa kennen we verschillende pensioensystemen. Ofschoon er geen eenduidige definities bestaan, is het gangbaar om pensioensystemen te bezien langs 3 pijlers.

De 1e pijler is gebaseerd op solidariteit tussen belastingbetalers. Dit is veelal de publieke pijler, gefinancierd door de overheid met een omslagstelsel. Dit pensioen zal ook in de toekomst de belangrijkste bron van inkomen voor gepensioneerden zijn. De rapporteur is van mening dat meer mensen, langer aan het werk houden een positieve bijdrage heeft op zowel de pensioenen als op de premiedruk voor werkenden. Dus in overleg met sociale partners tot oplossingen komen voor een hogere arbeidsparticipatie, een hogere pensioenleeftijd en een actief participatiebeleid. Via de Open Methode van Coördinatie kunnen landen leren van best practices. Maar ook in de 1e pijler kan gespaard worden door het maken van reserveringen nu om de hogere lasten straks op te vangen.

De 2e pijler betreft merendeels aanvullende, werkgerelateerde pensioenen, vaak gebaseerd op een gezamenlijke verantwoordelijkheid van werkgevers en werknemers, die op basis van gezamenlijke bijdragen fondsen vormen. De rapporteur is van mening dat het belang van aanvullende collectieve pensioenen groter zal moeten worden om de druk op nationale begrotingen terug te dringen. Enkele landen hebben al maatregelen doorgevoerd om hun publieke omslagregelingen aan te vullen met particuliere kapitaaldeckingsregelingen, maar er is nog veel te doen aan de ontwikkeling van collectieve, aanvullende pensioenen.

De rapporteur ziet een trend, met name bij jongeren, van een tanende interesse om bij te dragen aan collectieve regelingen. Collectiviteit en risicoverdeling binnen en tussen generaties zijn een wezenskenmerk van solidariteit en daarom van het allergrootste belang voor een

duurzaam en veilig pensioen.

Volgens de rapporteur vormen de 1e en 2e pijler tezamen de basis voor een adequaat pensioeninkomen.

De 3e pijler is gebaseerd op eigen besparingen van een individu om het toekomstig pensioen aan te vullen of daar waar een aanvullend pensioen niet aanwezig is, dit door eigen inbreng alsnog te garanderen. Ook al is het belang van de 3e pijler ondergeschikt aan de eerste twee pijlers, toch moet overwogen worden om deze meer te stimuleren dan nu gebeurt. Voor periodes dat men niet op de arbeidsmarkt is, of korter werkt en daardoor te weinig uit een 1e pijler ontvangt of in een 2e pijler opbouwt, zou sparen in een 3e pijler soulaas kunnen bieden.

Competenties

Pensioensystemen vallen primair onder de bevoegdheid van de lidstaten!

Voor bepaalde aspecten is EU-coördinatie van belang. De rapporteur refereert aan de eisen van het SGP. Een al maar stijgend deel van het overheidsbudget gaat naar pensioenen. Nu al meer dan 10%.

Ook voor de EU 2020-strategie waarin expliciet gestreefd wordt naar adequate pensioenen, is coördinatie en nieuw beleid nationaal nodig. Voor de meeste oudere Europeanen is het pensioen uit de 1e pijler - meestal een overheidsregeling - de voornaamste bron van inkomsten. We zien nu al dat veel gepensioneerden onder de armoedegrens vallen. Dit terwijl bij de EU 2020-strategie de bestrijding van armoede een van de hoofdprioriteiten is.

Pensioenfondsen uit de 2e pijler zijn belangrijke investeerders op de financiële markten. De crisis heeft aangetoond dat financiële instellingen kwetsbaar zijn voor economische neergang. Om die reden is besloten tot strengere regels voor de financiële markten middels een governance-pakket. Hieronder vallen de EMIR-richtlijn (gericht op clearing van OTC-derivaten), de MiFID II-richtlijn (verbetering concurrentievermogen financiële markten, gedragsregels waaraan beleggingsondernemingen moeten voldoen), de CRD IV-richtlijn (toezicht banken: inbedding van de Bazel III-afspraken in het EU-toezichtraamwerk), de Solvency II-richtlijn (toezichtsregime verzekeraars, vervangt en integreert een aantal verzekeringsrichtlijnen in één kaderrichtlijn) en FTT (belasting op financiële transacties).

Ook voor pensioenfondsen wil de EC het toezicht verscherpen door een herziening van de IORP-richtlijn die het toezicht op bedrijfspensioenvoorzieningen regelt. De rapporteur ziet kansen in de herziening van deze richtlijn, maar is ook heel kritisch betreffend kwantitatieve eisen voor pensioenfondsen. Volgens de IORP-richtlijn zijn pensioenfondsen uit de 2e pijler financiële instellingen, echter pensioenregelingen zijn sociale regelingen en zijn ingebed in het nationale sociale en arbeidsrecht. Zij kennen bovendien een ander type risico dan bijvoorbeeld verzekeringsproducten. Ze hebben, anders dan bij verzekeraars, geen winsttoegmerk maar kennen doorgaans juist solidariteit binnen en tussen generaties. De rapporteur waarschuwt dat hogere kapitaaleisen tot verhoogde kosten leiden en dat daarmee de adequaatheid van het pensioen van huidige en toekomstige gepensioneerden in het geding komt. Voor ondernemingen wordt het door de hoge kosten onmogelijk 2e pijler-pensioenen aan te bieden. Ook beknotten hoge kwantitatieve eisen de belangrijke rol van pensioenfondsen als langetermijninvesteerders in de Europese economie, waarmee economische groei en

banengroei worden afgeknepen. Een herziening van de IORP-richtlijn op kwantitatieve eisen vindt de rapporteur dus ongewenst. Wel zou een aanpassing van de IORP-richtlijn toegevoegde waarde kunnen hebben op het gebied van kwalitatieve eisen, bijvoorbeeld bij transparantie van beleggingsstrategieën en kostenniveaus. Ook leidt dit tot betere mogelijkheden om de prestaties van fondsen te vergelijken.

Gelijke kansen

Vrouwen verdienen gemiddeld minder dan mannen en onderbreken hun loopbaan vaker om zorgtaken op zich te nemen. Daardoor hebben vrouwen vaak een lager pensioen en lopen zij meer risico om in armoede te vervallen. In 2009 hadden 13 lidstaten nog een lagere pensioengerechtigde leeftijden voor vrouwen. De rapporteur is van mening dat het gelijktrekken van de pensioenleeftijd kan bijdragen aan een verhoging van het pensioeninkomen.

De rapporteur is van mening dat te weinig ingespeeld wordt op levensloopbestendige regelingen waarbij voor een deel van het leven zowel mannen als vrouwen hun beroepsleven afwisselen met zorgtaken. Er zijn goede voorbeelden van deze regelingen, waarbij ook voor de periode dat men vanwege zorgtaken niet aan de arbeidsmarkt deelneemt, toch een pensioen wordt opgebouwd. In aanvullende pensioenen, maar ook in 3e pijler-regelingen, moet naar nieuwe oplossingen worden gekeken.

Arbeidsmarktveranderingen

De arbeidsmarkt verlangt een grotere mobiliteit van mensen. De baan voor het leven bestaat niet meer. Ook worden de mogelijkheden die het vrije verkeer biedt meer benut. Dat is normaal: als studenten een studie of stage over de grens volgen, krijgt dat vaak een vervolg in het latere beroepsleven. Die mobiliteit moet ondersteund en niet gestraft worden, dat geldt zowel binnen een lidstaat als daarbuiten. Dat betekent voor de rapporteur dat pensioensystemen zo ingericht moeten worden dat bij een werkgever opgebouwde pensioenrechten, in de eigen of in een andere lidstaat, niet verloren mogen gaan. Pensioensystemen moeten bijdragen aan meer mobiliteit. De rapporteur is dan ook van mening dat het van groot belang is te komen tot minimumnormen ten aanzien van de verwerving en het behoud van de waarde van het opgebouwde pensioen.

Informatie

Informatie over het te verwachten pensioen is van groot belang. Duidelijkheid over het inkomen straks leidt tot meer inzicht, zorg en verantwoordelijkheid. Toegang tot de juiste informatie en het weet hebben van de risico's is nodig om afgewogen besluiten te nemen, bijvoorbeeld door te sparen voor straks. Een pensioentrackingsysteem is een goede mogelijkheid om mensen te informeren over hun opgebouwde pensioenaanspraken, zowel in de eigen lidstaat als in andere lidstaten. De rapporteur wil wijzen op goede voorbeelden die er al zijn. Het is zaak om alle lidstaten aan te zetten om tot goede pensioenoverzichten te komen. Via het koppelen van deze trackingsystemen krijgt de geïnformeerde burger alle materiaal om, waar nodig, in te grijpen.